

Allerheiligen/Allerzielen – 2019

Lezing

Vanaf het zesde uur viel er een duisternis over het hele land, tot aan het negende uur toe. En op het negende uur riep Jezus met luider stem: “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Dit is vertaald: “Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?” Enkele omstanders, die het hoorden, zeiden: “Hoor, Hij roept om Elia.” Een van hen ging een spons halen, drenkte die in zure wijn, stak hem op een rietstok en bood Hem te drinken, terwijl hij zei: “Laat me begaan! We willen eens zien of Elia Hem eraf komt halen.” Jezus slaakte een luide kreet en gaf de geest. Toen scheurde het voorhangsel van de tempel van boven tot onder in tweeën. De honderdman die tegenover Hem post had gevat en zag dat Hij onder zulke omstandigheden de geest had gegeven, riep uit: “Waarlijk, deze mens was een Zoon van God.”

(Hoofdstuk 16)

Toen de sabbat voorbij was, kochten Maria Magdalena, Maria de moeder van Jakobus, en Salome welriekende kruiden om Hem te gaan balsemen. Op de eerste dag van de week, heel vroeg, toen de zon juist op was, gingen zij naar het graf. Ze zeiden tot elkaar: “Wie zal de steen voor ons van de ingang van het graf weggrollen?” Opkijkend bemerkten ze echter dat de steen weggerold was; en deze was zeer groot. Binnengetreden in het graf zagen ze tot hun ontsteltenis aan de rechterkant een jongeman zitten in een wit gewaad. Maar hij sprak tot haar: “Schrik niet, Gij zoekt Jezus de Nazarener, die gekruisigd is. Hij is verrezen. Hij is niet hier. Kijk, dit is de plaats waar men Hem neergelegd had.

Mc. 15,33-39; 16,1-6

Overweging

“Maar Jezus gaf een luide schreeuw en stierf. “ Mc 15, 37

“Schrik niet! U zoekt Jezus, uit Nazareth, die gekruisigd is. Hij is door God opgewekt, hij is niet hier.”

Mc 16, 6

Beste Liergangers,

Met Allerzielen denken we aan onze overledenen. Veel mensen zijn dezer dagen naar het kerkhof gegaan om bloemen op het graf van hun geliefde familieleden en vrienden te plaatsen. Ze denken terug aan het leven van de gestorven persoon. Ze koesteren de mooie herinneringen. Er is ook verdriet omwille van het afscheid. En er is soms het blijvende onverwerkte gemis. Allerzielen confronteert ons ook met de eindigheid van ons eigen bestaan. Op een dag zal ook mijn leven eindigen. Dus “Gedenk mens, dat gij van stof zijt en tot stof zult wederkeren.” Memento mori als een aansporing om 'iets van mijn leven te maken, om als gelovige deugdzaam te leven tot geluk van anderen, om zelf 'heilig' te worden in het voetspoor van zovele mensen voor ons die we noemen “Allerheiligen” – de door de kerk “gecanoniseerden” en de vele anderen.

Allerzielen heeft ook betrekking op een leven na de dood, “eeuwig leven” zeggen we dan. Maar pas op... Als je in de evangeliën leest dan zie je dat de uitdrukking 'eeuwig leven' niet verwijst naar een leven na de dood, maar wel naar een leven nu “in overvloed.” We zouden beter spreken over “on-eindig” leven. Het gaat dus over leven in de diepte, vanuit de diepte,... God ontdekken in zijn leven nu. Zoals Jezus het in het evangelie van Johannes zegt “Ik ben gekomen om te zorgen dat de mensen leven hebben en wel in overvloed.” Wie leeft vanuit God is niet langer “dood” in dit aardse bestaan, maar leeft echt, in de diepte.... Het is goed dat in herinnering te brengen en ik verwijs graag naar wat Raimon Panikkar zegt over de 'mystieke dimensie' van de werkelijkheid. Die toont zich aan ons hier, tenminste als wij ervoor open staan en ons niet vast gebetonneerd hebben in de zintuiglijke en in de verstandelijke dimensie van de werkelijkheid. Via de mystieke dimensie ontdekken we wie wij ten diepste zijn, kinderen van God.

Maar uiteraard doet de biologische dood van familie en vrienden ook de vraag rijzen naar leven NA de dood: “Wat is er nu van onze overledenen geworden?” Zijn ze voorgoed verdwenen in het niets, in de anonimiteit van de grote kosmos, als stof in het heelal. Maar wat dan met hun leven als persoon: met hun verlangens, hun liefde, hun strijd en groei, maar ook met hun zonden en beperkingen,... Alles voorgoed uitgewist alsof er nooit iets geweest is?

En als zij voortleven... is het dan niet louter in de herinnering van hun vrienden en familie? Het voortleven van onze overledenen hangt af van ons herinneren en ons herdenken. Is het dat? Als christenen geloven wij wel iets anders. Maar wat dan? Daarvoor moeten we kijken naar Jezus Christus: gekruisigd en gestorven. DOOD. Maar dan klinkt uit de mond van een jongeman in het wit gekleed – een engel – “Hij is niet hier. Hij is opgewekt.”

Het valt op dat de eerste leerlingen voor hun geloof in Jezus geen reflecties maakten over de overweldigende persoonlijkheid van Jezus of verwijzen naar historische voorbeelden – bv. naar de lijdende rechtvaardigen -, maar wel over “verschijningen” spreken die hen tot openlijk getuigenis aanzetten. De bange leerlingen worden vurige geloofsverkondigers. En daartussen staat een 'geloofservaring' die te vergelijken is met de roepingservaringen van de profeten. De bange leerlingen hebben Jezus – die dood was – ontmoet als de “levende”. En daarover spreken de evangeliën in symbolische taal: het lege graf, verschijningen, ze herkennen hem eerst niet, dan wel aan het breken van het brood, dan is hij weg, etc... Maar het wordt de leerlingen duidelijk in deze ontmoeting met de levende: God heeft Jezus de gekruisigde opgewekt tot “nieuw leven”. In deze ene mens Jezus heeft God beslissend gesproken en gehandeld. In de jonge christengemeenschap is dit verrijzenisgeloof ook het begin geweest van de algemene dodenopwekking. Zoals Jezus zullen ook wij door God uit de doden worden opgewekt. Wat betekent dit?

Het is belangrijk te beklemtonen dat de opwekking van Jezus NOOIT als een wonder van dodenopwekking tot dit leven wordt opgevat. Het is dus geen reanimatie – maar een opwekking tot een hemels, definitief veranderd leven. In zijn boekje Credo schrijft de Zwitserse theoloog Hans Küng: “Het was de rotsvaste overtuiging van deze eerste christengemeente: deze gekruisigde is niet in het niets gevallen, maar uit de voorlopige, vergankelijke, onbestendige werkelijkheid ingegaan in het ware eeuwige leven van God. God heeft de rechtvaardige niet in de steek gelaten.”

Hoe we ons dit kunnen voorstellen is een moeilijke zaak. *Totaliter aliter*: helemaal anders. Het situeert zich buiten ruimte en tijd. Want opwekking uit de dood is

- *geen terugkeer naar een leven in deze tijd en ruimte
- *ook geen voortzetting van dit leven in ruimte en tijd
- *het is dus geen historisch gebeuren, maar een gebeuren in de sfeer van God

Positief uitgedrukt zou je kunnen zeggen: Jezus is opgewekt betekent dat Hij in en uit de dood gestorven is NAAR die ongrijpbare laatste en eerste werkelijkheid TOE die we God noemen. En in analogie hiermee kunnen we ook zeggen: als de mens sterft, wacht hem niet het niets, maar het al dat God is. Uiteraard is dit een geloofsmysterie.

En wat dan met de identiteit van de mens die lichamelijk was? Die persoon blijft behouden maar in een totaal nieuwe vorm, die we ons niet kunnen voorstellen.

Ik wil hier ook verwijzen naar de mystieke dimensie waarover Raimon Panikkar spreekt. Zou opwekking uit de doden niet juist de volledige opname van de mens in deze dimensie kunnen zijn?

Als God aan het begin staat, dan staat hij ook aan het einde. Dat is een troostvolle gedachte voor onze overledenen en ook voor onszelf. In de dood wordt de mens door God opgevangen.

Om af te ronden stel ik voor dat we een korte geleide meditatie doen. Ieder voor zich maar in verbondenheid met elkaar.

1. Ik nodig jullie uit om de ogen te sluiten en om het even stil te maken in je hart en één van jouw geliefde overledenen voor de geest te halen.
2. Welke herinneringen komen bij mij nu naar boven?
3. Spreek die persoon nu aan? Wat wil je hem of haar nog vertellen?
4. Richt je tenslotte tot Jezus Christus en bid voor andere mensen.

Karel Ceule

De Lier, 3 november 2019